

ISSN 2313-8211

**ОБЛІК, ЕКОНОМІКА,
МЕНЕДЖМЕНТ:
*наукові нотатки***

**ACCOUNTING, ECONOMICS,
MANAGEMENT:
*scientific notes***

**Міжнародний збірник наукових праць
International collection of scientific papers**

**Випуск 4 (16)
Частина 1**

**Issue 4 (16)
Part 1**

**Луцьк 2017
Lutsk 2017**

УДК 657.338.658

JEL M 00

ББК 65.052

О 14

ОБЛІК, ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ: наукові нотатки /
Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 4 (16) частина 1 / відпов. ред.
І.Б. Садовська. – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2017. – 264 с.
ISSN 2313-8211

Збірник наукових праць містить результати наукових досліджень з питань обліку, економіки та менеджменту, що спрямовані на перспективи розвитку економічних наук в умовах глобалізації економіки.

Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ № 20767-10567 Р від 22.05.2014 р.

Міжнародний збірник наукових праць з 2014 року зареєстровано в Міжнародному центрі періодичних видань (ISSN International Centre, Paris, France).

Міжнародний збірник наукових праць в 2014 році включено до міжнародних каталогів наукових видань і наукометричних баз: Російський індекс наукового цитування (РІНЦ), Російська наукова електронна бібліотека (eLIBRARY.RU).

Редакційна колегія: головний редактор – к.е.н., професор Садовська І.Б. (Україна); відп. редактор – к.е.н., доцент Бабіч І.І. (Україна); д.е.н., професор Аверіна О.І. (Росія); д-р, професор Башева С.А. (Болгарія); д.е.н., професор Бессонова О.А. (Росія); д.е.н., доцент Вегера С.Г. (Білорусь); д.е.н., професор Голян В.А. (Україна); к.е.н., доцент Гаврилюк О.О. (Україна); к.е.н., доцент Голячук Н.В. (Україна); д-р, професор Димитров С.С. (Болгарія); к.е.н., доцент Жураковська І.В. (Україна); д-р Гжегож Зайонц (Польща); к.е.н., доцент Зеленко С.В. (Україна); д-р Дорота Казмерчак-Пец (Польща); д.юр.н., професор Копабаєв О.К. (Казахстан); Легенчук С.Ф., д.е.н., професор (Україна); Левіцька С.О., д.е.н., професор (Україна); д.е.н., доцент Макарова В.І. (Росія); д.е.н., професор Малік М.Й. (Україна); к.е.н., доцент Мальцевич Н.В. (Білорусь); д.т.н., с.н.с. Мокеев В.В. (Росія); д.е.н., доцент Морозова Н.І. (Росія); к.е.н., доцент Московчук А.Т. (Україна); к.е.н., доцент Нагірська К.С. (Україна); к.е.н., доцент Нуїсна О.А. (Україна); к.е.н., доцент Петрова О.О. (Росія); к.е.н., доцент Писаренко Т.М. (Україна); Правдюк Н.Л., д.е.н., професор (Україна); к.е.н., доцент Савош Л.В. (Україна); к.е.н., доцент Семенішена Н.В. (Україна); к.е.н., доцент Сєкачова В.М. (Росія); к.е.н., доцент Сидоренко Р.В. (Україна); к.е.н., доцент Сушко Т.І. (Білорусь); к.е.н., доцент Талах Т.А. (Україна); к.е.н., доцент Ткачук І.М. (Україна); к.е.н., доцент Тлучкевич Н.В. (Україна); д-р Хенрік Федевіч (Польща); к.е.н., доцент Чудовець В.В. (Україна); к.е.н., доцент Шаріпов Д.Г. (Таджикістан); к.е.н., доцент Шестакова І.М. (Росія); д.е.н., професор Шешукова Т.Г. (Росія).

Головний редактор:
к.е.н., професор І.Б. Садовська

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори наукових праць. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії збірника.

UDC 657.338.658

JEL M 00

LBC 65.052

A 14

ACCOUNTING, ECONOMICS, MANAGEMENT: research notes /
International Collection of Scientific Papers. Issue 4 (16) Part 1 / Executive Editor
is I.B. Sadovska. – Lutsk: AED of Lutsk NTU, 2017. – 264 c.

ISSN 2313-8211

Collection of scientific papers contains research results on accounting, economics and management, focused on the development of economic science in a globalized economy.

Series of the Print Media State Registration Certificate is KB 20767-1056 of 05.22.2014.

International collection of scientific papers was registered in ISSN International Centre. Paris, France in 2014.

In 2014 International collection of scientific papers was included in the international catalogues of scientific publications and bibliographic database: Russian Science Citation Index (PIHL), Russian Scientific Digital Library (eLIBRARY.RU).

Editorial Board: Editor in Chief is Ph.D., Professor *I.B. Sadovska* (Ukraine); Executive Editor is Ph.D., Associate Professor *I.I. Babich* (Ukraine); Dr., Professor *O.I. Averina* (Russia); Dr., Professor *Basheva S.A.* (Bulgaria); Dr., Professor *O.A. Bessonova* (Russia); Ph.D., Associate Professor *S.G. Vehera* (Belarus); Doctor of Economics, Professor *V.A. Holian* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *O.O. Gavryliuk* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *N.V. Holiachuk* (Ukraine); Dr., Professor *S.S. Dimitrov* (Bulgaria); Ph.D., Associate Professor *I.V. Zhurakovska* (Ukraine); Dr. *Grzegorz Zaionts* (Poland); Ph.D., Associate Professor *S.V. Zelenko* (Ukraine); Dr. *Dorota Kazmerchak-Pec* (Poland); Dr., Professor *O.K. Kopabaiev* (Kazakhstan); Dr., Professor *S.F. Lehenchuk*, (Ukraine); Dr., Professor *S.O. Levytska* (Ukraine); Dr., Associate Professor *V.I. Makarova* (Russia); Dr., Professor *M.Yi. Malik* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *N.V. Maltsevich* (Belarus); Dr., *V.V. Mokeyev* (Russia); Dr., Associate Professor *N.I. Morozova* (Russia); Ph.D., Associate Professor *A.T. Moskovchuk* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *K.Ye. Nahirska* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *O.A. Nuzhna* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *O.O. Petrova* (Russia); Ph.D., Associate Professor *T.M. Pysarenko* (Ukraine); Dr., Associate Professor *N.L. Pravdyuk* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *L.V. Savosh* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *N.V. Semenyshena* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *V.M. Sekachova* (Russia); Ph.D., Associate Professor *R.V. Sydorenko* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *T.I. Sushko* (Belarus); Ph.D., Associate Professor *T.A. Talah* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *I.M. Tkachuk* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *N.V. Tluchkevych* (Ukraine); Dr. *Henrik Fedevich* (Poland); Ph.D., Associate Professor *V.V. Chudovets* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *D.G. Sharipov* (Tajikistan); Ph.D., Associate Professor *I.M. Shestakova* (Russia); Dr., Professor *T.G. Sheshukova* (Russia).

Editor in Chief:

Ph.D., Professor *I.B. Sadovska*

The authors of scientific papers are responsible for the content and accuracy of publications. Authors' opinions may differ from the viewpoints of editorial board of the collection.

© ACCOUNTING, ECONOMICS, MANAGEMENT: research notes, 2017

Жураковська Ірина, Касян Ірина Вдосконалення обліку процесу реалізації готової продукції	107
Жураковська Ірина, Павлюк Юлія Розробка кредитної політики підприємства	115
Жураковська Ірина, Пацюк Анастасія Використання подорожнього листа автомобіля в обліковій практиці	121
Калюга Євгенія, Стецюк Тетяна Зарубіжний досвід обліку поточних зобов'язань	130
Клівіденко Людмила, Хохлюк Ірина Економічна сутність фінансової стійкості державного підприємства	136
Кобиш Олена, Бабіч Ірина Трактування поняття «капітальні інвестиції»	142
Кучеркова Світлана Глобальні проблеми економіки України через призму інформаційних ресурсів	148
Михалевич Світлана Давальницька сировина у зовнішньоекономічній діяльності та уточнення її економічної суті	156
Михальчишина Лариса, Ковальчук Ірина Методика судово-економічної експертизи операцій з біологічними активами	162
Московчук Алла, Осіпчук Анна, Ліщук Віра Оцінка діяльності та перспективи розвитку підприємств поліграфічної галузі	169
Московчук Алла, Шимчук Анна Теоретичні основи організації обліку доходів підприємства	178
Наам Марина, Вихарева Юлія Финансовый результат деятельности хозяйствующего субъекта, как элемент финансовой информации, необходимой для инвесторов	185
Наам Марина, Праведникова Алиса Информация анализа финансового состояния как инвестиционная привлекательность хозяйствующего субъекта	193
Нужна Оксана, Мордик Віталій Власний капітал підприємства: аналіз підходів до визначення і класифікація	199
Обухова Олеся Формирование незавершенного производства в промышленных организациях республики Беларусь, Казахстан, Российской Федерации и Киргизской Республике	205

УДК [340.69+657.92]:631.162
JEL M41

Михальчишина Лариса,
Ковальчук Ірина
Вінницький національний аграрний університет

МЕТОДИКА СУДОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ОПЕРАЦІЙ З БІОЛОГІЧНИМИ АКТИВАМИ

У статті досліджено питання методико-організаційних засад судово-економічної експертизи, що дозволяє підвищити ефективність проведення експертного дослідження та його результативність.

Ключові слова: біологічні активи, судова експертиза, експерт-економіст, методика експертного дослідження.

МЕТОДИКА СУДЕБНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ ОПЕРАЦИЙ С БИОЛОГИЧЕСКИМИ АКТИВАМИ

В статье исследованы вопросы методико-организационных основ судебно-экономической экспертизы, позволяет повысить эффективность проведения экспертного исследования и его результативность.

Ключевые слова: биологические активы, судебная экспертиза, эксперт-экономист, методика экспертного исследования.

METHODS OF JOINT-ECONOMIC EXPERTISE OF OPERATIONS WITH BIOLOGICAL ASSETS

The article deals with the issues of methodological and organizational principles of forensic economic expertise, which allows to increase the efficiency of expert research and its effectiveness

Key words: biological assets, forensic examination, expert-economist, method of expert research.

Постановка завдання. За останні роки у сфері обліку, звітності та оподаткування сільськогосподарського виробництва, а саме біологічних активів, відбулися корінні зміни, які мають низку особливостей, і при дефіциті наукових досліджень, набувають все більшого значення у експертній практиці.

Достатньо вагомий внесок у вивченні та вирішенні існуючих проблем різного характеру у судово-економічній експертизі зробили провідні українські науковці та вчені: Бутинець Ф.Ф. [1], Гуцаленко

Л.В., Михальчишина Л.Г., Сидорчук В.М., Пентюк І.К. [2], Натуркач Н.Є. [3], Стельмах Н.Є. [4], Федчишина В.В. [5], Янковська С. [6] та інші. Але питання стосовно організаційних засад судово-економічної експертизи операцій з біологічними активами залишилися недосліджені в повному обсязі.

Виклад основного матеріалу. Основними галузями сільського господарства України є рослинництво і тваринництво, які виробляють найліквіднішу продукцію, що становить основу продовольчої безпеки держави. Відповідно до діючого законодавства, будь-яка тварина або рослина, на утримання та/або вирощування якої спрямована діяльність підприємства, до того ж не обов'язково сільськогосподарська, є біологічним активом [7].

За останній час спостерігаються правопорушення у господарській діяльності підприємств, у тому числі у ході операцій з біологічними активами. Найбільш частіше зустрічаються злочини, які були вчинені за допомогою перекручування і фальсифікації даних бухгалтерської та фінансової звітностей. Методичне забезпечення судово-економічної експертизи унормоване в Законі України «Про судову експертизу», де зазначено, що судова експертиза являє собою дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів досудового розслідування чи суду [8]. Дуже часто, для того щоб розслідування було максимально результативним, необхідно залучати до нього експерта-економіста, дії якого повинні бути чітко організовані.

Експертиза питань обліку сільськогосподарської діяльності за П(С)БО 30 «Біологічні активи» передбачає експертний аналіз за такими напрямками, як [4]:

- формування у бухгалтерському обліку інформації про біологічні активи і про одержані у процесі їх біологічних перетворень додаткові біологічні активи та сільськогосподарську продукцію і розкриття інформації про них у фінансовій звітності;

- класифікація, оцінка біологічних активів, сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів під час первісного визнання;

- обчислення доходів від окремих господарських операцій та видів діяльності;

- оцінка та амортизація довгострокових біологічних активів;

- ознаки можливого зменшення корисності активу;

– витрати, пов'язані з біологічними перетвореннями біологічних активів, визнаються витратами основної діяльності.

Джерела інформації для проведення судово-бухгалтерської експертизи біологічних активів підприємства поділяють в розрізі нормативно-правових і фактографічних.

До нормативно-правових джерел, що регулюють облік біологічних активів на підприємстві належать: П(С)БО 30 «Біологічні активи»; Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів; Інструкція по обліку молодняка тварин, птиці та тварин на відгодівлі; Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку довгострокових та поточних біологічних активів та інші. Але поки що зарано говорити про досконалість створеної законодавчої бази в Україні. Адже у нашому чинному законодавстві продовжує існувати багато недоліків та суперечностей, що заважають запровадженню та нормальному функціонуванню бухгалтерського обліку біологічних активів.

Фактографічна інформація для проведення судово-економічної експертизи біологічних активів міститься, переважно, в системі бухгалтерського обліку підприємства, зокрема, первинній документації з обліку біологічних активів рослинництва та тваринництва.

Одержавши від експертної установи завдання на проведення судово-економічної експертизи, експерт-економіст вивчає його зміст. Зокрема, він з'ясовує, коли і де потрібно розпочати експертизу, термін її завершення, в якій формі представити результати і кому. Організаційно-методичний етап експертизи складається з вивчення змісту і повноти матеріалів, поданих на дослідження, розробки методики і складання плану-графіка проведення експертизи. Дослідний етап включає дослідження експертом окремих об'єктів судово-економічної експертизи, проведення взаємних перевірок, надання відповідей на поставлені перед експертом питання. На стадії оцінки результатів експертизи слідчий чи суд перевіряє дотримання вимог законодавства при призначенні та проведенні судово-економічної експертизи, повноту виконання експертного завдання, взаємозв'язки висновків експерта з іншими матеріалами справи.

Досліджуючи надані документи, експерт-економіст зобов'язаний [5]: переконатися у належному їх оформленні; перевірити правильність записів у бухгалтерському обліку за операціями, відображеними в первинних документах; звірити надходження та

списання біологічних активів за даними синтетичного та аналітичного обліку; перевірити відповідність записів у документах, облікових реєстрах і звітності за взаємозв'язаними операціями.

На сьогодні розвиток судово-економічної експертизи біологічних активів пов'язана зі створенням методології, яка включає систему загальнонаукових і частково-наукових методів і прийомів дослідження.

Загальнонаукові методи при дослідженні операцій з біологічними активами базуються на використанні таких прийомів, як аналіз і синтез, індукція і дедукція, абстрагування і конкретизація, аналогія і моделювання, системний і функціонально-вартісний аналіз. Такі методи в практиці органів внутрішніх справ частіше за все використовують для дізнання і виявлення ознак скоєння корисливих правопорушень.

До часткового-наукових методів дослідження біологічних активів належать такі прийоми:

1. Розрахунково-аналітичні включають:

- економічний аналіз;
- статистичні розрахунки;
- економіко-математичні методи.

2. Документальні виділяють такі процедури:

- нормативно-правову оцінку відображених у документах господарських операцій;
- логічний контроль об'єктивної можливості виконання документально оформлених господарських операцій;
- цілковите і нецілковите спостереження;
- спосіб зворотного рахунку, що ґрунтується на попередній експертній оцінці витрат на біологічні перетворення.

Методи дослідження інформації діляться на такі групи:

1. прийоми дослідження окремого документа;
2. прийоми дослідження кількох документів, які відображають одну або взаємозв'язані операції;
3. прийоми перевірки відображення господарських операцій.

Розрахунково-аналітичні прийоми застосовуються здебільшого при дослідженні рослинництва (вивчають фактори, які негативно впливали на вирощування продукції, оптимізацію обробітку землі та ін.). Документальні методичні прийоми використовують разом з розрахунково-аналітичними при оцінці достовірності калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг).

Експерт-економіст перевіряє, чи правильно відображені в обліку виявлені нестачі біологічних активів, чи віднесено на винних осіб нарахування для відшкодування матеріального збитку відповідно до наказу (рішення) адміністрації підприємства, чи оприбутковані виявлені лишки; ретельно перевіряє дані обліку і звітності про вихідне поголів'я, його надходження та вибуття.

При документальній перевірці біологічних активів тваринництва експерт-економіст зіставляє акти на оприбуткування приплоду (падежу) із записами у книгах обліку руху худоби, звітами про рух худоби і птиці, журналом-ордером № 8 с.-г. та відомістю. Результативним прийомом є порівняння даних бухгалтерського обліку про оприбуткування приплоду (падежу) із даними зоотехнічного обліку, книгами (журналами) осіменіння (парування) тварин, журналами реєстрації приплоду і вирощування молодняку великої рогатої худоби, книгами обліку опоросів і приплоду свиней, заключними відомостями про результати окотів овець, картками племінних маток тощо. Результати оформляють контрольно-аналітичними таблицями.

Документальну перевірку біологічних активів рослинництва експерт-економіст проводить у такій послідовності: первинні та зведені документи, реєстри аналітичного і синтетичного обліку, головна книга, звітність.

Чітка організація взаємної перевірки документів, реєстрів і звітності, бухгалтерського та оперативного-статистичного обліку, дають змогу експерту-економісту виявити факти не оприбуткованого молодняку, продукції рослинництва, з метою приховування його (їх) загибелі або привласнення.

Своєчасність і повноту оприбуткування біологічних активів, закуплених у різних підприємствах, експерт-економіст перевіряє зіставленням рахунків-фактур, приймальних актів, договорів, товарно-транспортних накладних, записами у журналі-ордері № 8 с.-г. та відомості.

Виявлення експертом-економістом фактів неповного оприбуткування приплоду (продукції рослинництва), може свідчити про можливе існування випадків неоформленого падежу, загибелі молодняку, нестач, крадіжок або створення завідома неврахованих надлишків з подальшим оформленням безтоварних актів на купівлю цих активів від населення і, відповідно, привласнення коштів, що вплине в подальшому на методичку судово-економічної експертизи.

Чітке документування процесу судово-економічної експертизи біологічних активів та узагальнення її результатів забезпечує достовірність і обґрунтованість експертного висновку з урахуванням усіх факторів, які впливають на результати дослідження експерта-економіста [3]. За результатами дослідження, експерт, використовуючи обсяг спеціальних знань, необхідних для вирішення поставлених при дослідженні таких операцій завдань, формує висновок судової експертизи.

Висновки. Питання методики експертного дослідження є одним із ключових питань у діяльності експерта-економіста, оскільки від цього залежать повнота та обґрунтованість висновків експерта-економіста. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що об'єкти економічної експертизи у сільському господарстві мають свою специфіку, тому ефективність такої експертизи перш за все залежить від точності та повноти ідентифікації її об'єктів. Розуміння методико-організаційних засад судово-економічної експертизи операцій з біологічними активами виділяє та чітко обґрунтовує окремі елементи цього поняття та дозволяє підвищити ефективність проведення експертного дослідження, його результативність.

Література:

1. Бутинець Ф.Ф. Судово-бухгалтерська експертиза. [Навчальний посібник для студентів спец. 7.050106 "Облік і аудит"]. / За ред. д.е.н., проф. Ф.Ф. Бутинця. - Житомир: ПП "Рута", 2004. - 460 с.
2. Гуцаленко Л. В., Михальчишина Л. Г., Сидорчук В. М., Пентюк І. К. Судово-бухгалтерська експертиза. Навч. посіб.- К.: Центр учбової літератури, 2011. – 352 с.
3. Натуркач Н. Є. Посилення організаційно-методичних засад проведення бухгалтерської експертизи / Н. Є. Натуркач // Облік і фінанси. – 2011. – Випуск 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/2011_1/9_Natur.pdf
4. Стельмах Н. Є. Удосконалення методичного забезпечення судово-бухгалтерської експертизи / Н.Є. Стельмах // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит . – Миколаїв: МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2017. — Випуск № 18. – С.574-579.
5. Федчишина В. В. Окремі аспекти дослідження судово - економічною експертизою операцій з обліку біологічних активів / В. В. Федчишина // Проблемні аспекти експертної практики : матеріали круглого столу, 4 грудня 2014 р. / Мін-во внутрішніх справ, Нац. академія внутрішніх справ, Навч.-наук. ін-т підготовки фахівців для експертно-криміналістичних підрозділів. – К., 2014.- С. 300-302.
6. Янковська С. Стандарт проведення судово-бухгалтерської експертизи [Текст] / С. Янковська // Науково-дослідна робота студентів : формування особистості майбутнього вченого, фахівця високої кваліфікації : матеріали студентської наукової конференції [м. Тернопіль, 11 квіт. 2013 р.]. – Тернопіль : ТНЕУ, 2013. – С. 40-41.
7. Облік сімейного господарства підприємств / [Підгот. Ю.В. Жук, В.М.

Гаврилюк В.М. та ін.]; за ред. Жука В.М. – К.: Видавництво ТОВ «Юр-Агро-Веста», 2007. – 368 с.

8. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 року № 4038-ХІІ (зі змінами і доповненнями).

Автори:

Михальчишина Лариса, к.е.н., доцент кафедри аудиту та державного контролю Вінницького національного аграрного університету.

Ковальчук Ірина, студентка магістратури Вінницького національного аграрного університету.

Сфера наукових інтересів: облік, контроль, аудит.

Зв'язок з авторами: Mykhalchyshyna.L.G@ukr.net;
96irisha@gmail.com